

Tematska delavnica »Kmetijstvo in varstvo krajine«

Videm, 12. marec 2009

Tematska delavnica » Kmetijstvo in varstvo krajine«

krajina

nadja penko seidl, univ.dipl.inž.kraj.arh.

nadja.penko@bf.uni-lj.si

Videm, 12. marec 2009

»Krajina je del zemeljskega površja, ki ga je moč dojeti s pogledom.«

cit. po Ogrin 1989: 18

»Krajina je območje, kot ga zaznavajo ljudje in katerega značilnosti so plod delovanja in medsebojnega vplivanja naravnih in/ali človeških dejavnikov.«

Evropska konvencija o krajini

http://www.mozaikslovenije.com/images/lj_barje.jpg

Varstvo krajine - izhodišča

EKK - 3 politike: **varstvo + upravljanje + načrtovanje**

“Varstvo krajine pomeni ukrepe za ohranjanje in vzdrževanje pomembnih ali značilnih lastnosti krajine; ukrepi so utemeljeni z dediščinskimi vrednotami krajine, ki izhajajo iz njene naravne oblikovitosti in/ali človekove dejavnosti.”

Krajina = dediščina, je rezultat dela in naporov večine prebivalcev nekdanje Evrope.

Krajina = življenjski prostor današnje in prihodnjih generacij.

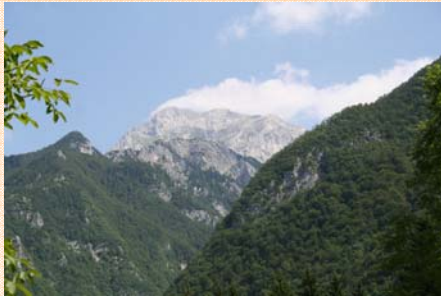
Varstvo krajine je danes, ko je uveljavljena doktrina vzdržnega razvoja, eden od temeljnih ciljev vsakega prostorskega načrtovanja. (Marušič 2006)

Varstvo krajine \neq vzdrževanje fizične podobe krajine.

Varstvo krajine = ohranjanje/upravljanje procesov, ki so krajino izoblikovali.

Varstvo krajine \neq nasprotje razvoju krajine.

Dejavniki, ki oblikujejo krajino

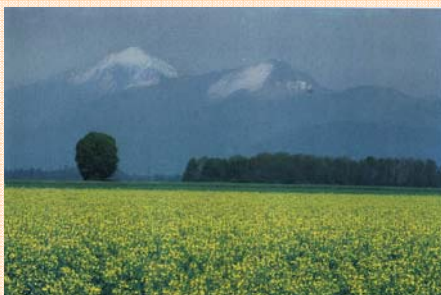
Relief

Kamniške Alpe na S, visoke kraške planote na J, Polhograjsko hribovje na Z in Posavsko na V
Ljubljanska kotlina
dolina Save, kraška polja

Voda

Sava, Ljubljanica, Kamniška Bistrica
kraški vodotoki in podzemna voda

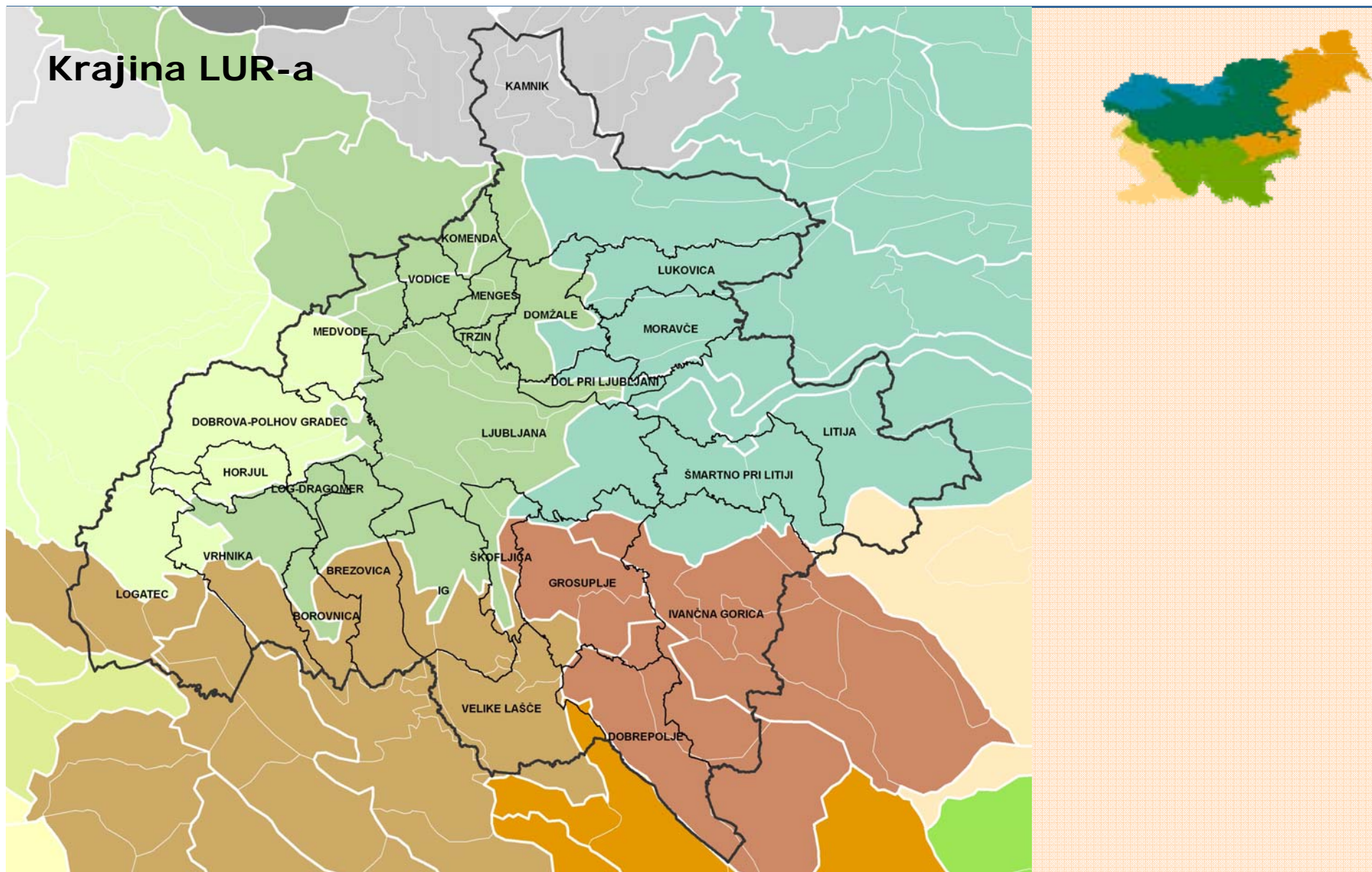

Površinski pokrov

gozd 59,13%

kmetijske površine 32,40%

ostale rabe 8,47%

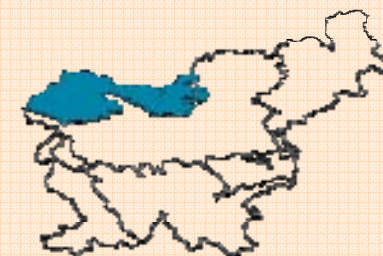

Krajine alpske regije

Zahodne Kamniško-Savinjske Alpe

4% površine LUR-a

s severne strani zapirajo Ljubljansko kotlino in ji dajejo močan vertikalni zaključek

Planina Dol

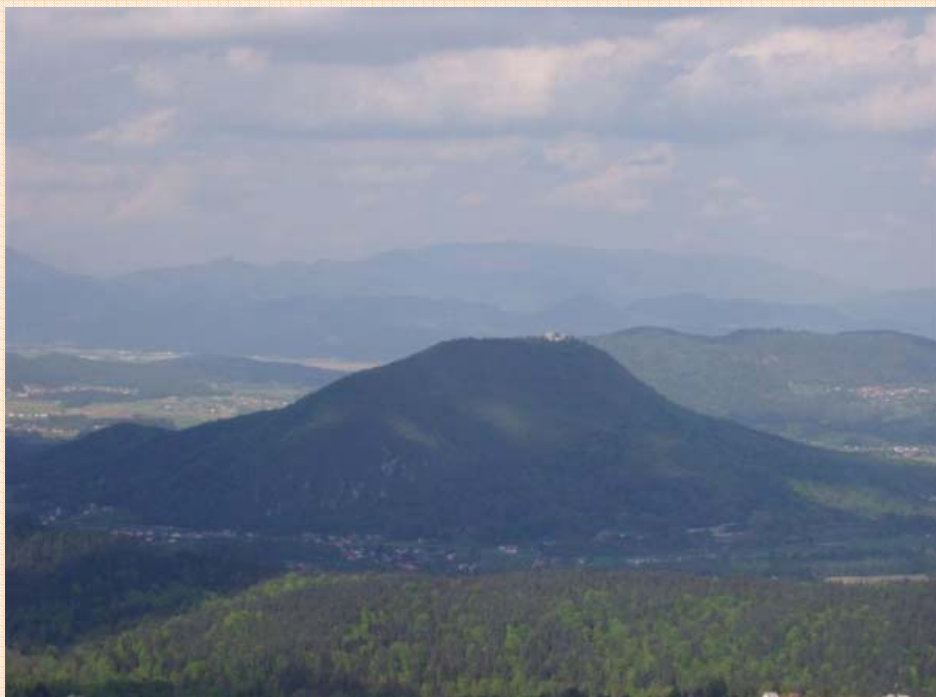
Dolina Kamniške Bistrice

Krajine predalpske regije

Zahodnoslovensko predalpsko hribovje

Osrednjeslovenska ravnina

Vzhodnoslovensko predalpsko hribovje

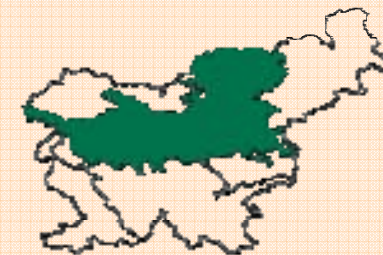
Šmarna Gora

Črni vrh pri Polhovem Gradcu (D. Ogrin)

Mengeško polje (D. Ogrin)

Kraške krajine notranje Slovenije

Pivško-Cerkniška planota

Grosupeljska kotlina s Suho krajino

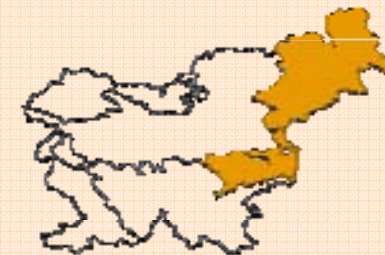
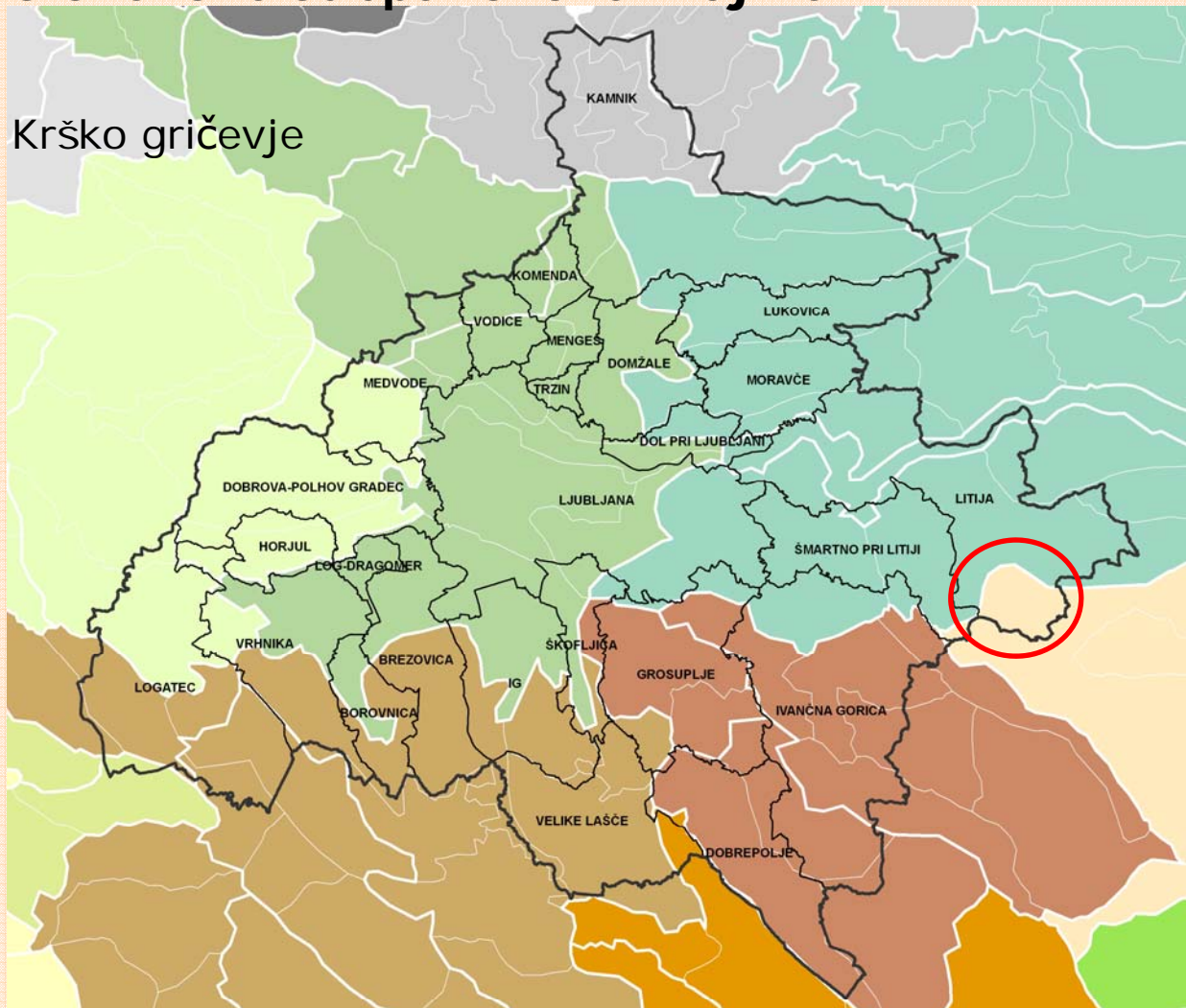
Planinsko polje (D. Ogrin)

Dobropolje

<http://www.slovenia-heritage.net/ik/slo/korenine-07-15.stm>

Slovenske subpanonske krajin

Spreminjanje krajine

Kmetijska zemljišča

intenzifikacija kmet. proizvodnje
melioracije, komasacije
zatravljanje in zaraščanje

Vode

naravna dinamika voda, poplavnost, hudourniki
regulacije

Pozidana zemljišča

širjenje pozidave: poselitev, trgovina, proizvodnja
zlivanje naselij ob prometnicah

Foto: D. Ogrin

http://www.pc-komenda.si/za_medije/fotogalerija/

Usmeritve za varstvo in urejanje krajine

pri načrtovanju novih posegov v prostor je treba **upoštevati merila, ki opredeljujejo prepoznavnost prostora,**

ohraniti značilne robove v prostoru, kot so robovi kraških polj ter obrobja dolin – pomembni so predvsem za orientacijo, krajinsko podobo in prepoznavnost območja,

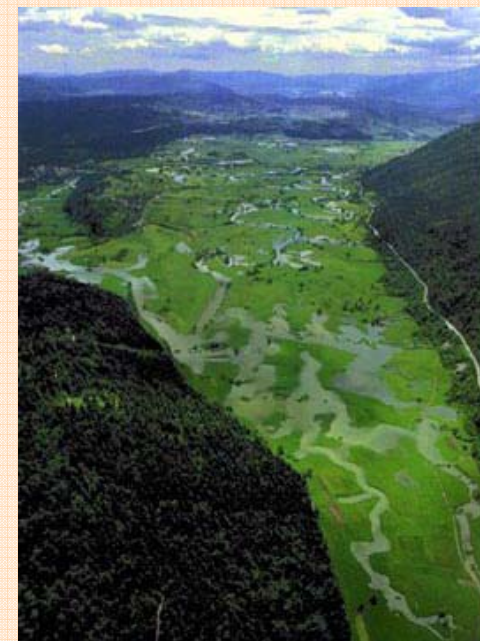
varovati prvobitnost naravnih oblik (kot sta npr. soteski Iške in Zale) ter njihove okolice, značilnih naravnih pojavov in območij (kraške doline, vrtače, skalni robovi in hidrološke posebnosti, itd.),

v kraških območjih ohraniti razpoznavno dinarsko smer prostora, ter kraške reliefne pojave, kot so vrtače, suhe struge, ponori in bruhalniki

Kulturna krajina in kmetijska zemljišča

zavarovati je treba celovitost nekaterih območij kulturne krajine, še posebej tradicionalno zraslost krajine z vaškimi naselbinami, ter ohraniti pomembne elemente kulturne krajine, kot so kozolci, znamenja, kapelice, stari sadovnjaki, itd.,

posebno pozornost je treba nameniti tudi tradicionalnemu zaporedju rab v ravnini: naselje, sadovnjak, kozolec, njivski svet,

vzdrževati ali ponovno vzpostaviti je treba prostorska razmerja med gozdom, kmetijskimi zemljišči in naselji,

na podeželju ohraniti podeželski značaj prostora, dovoliti pozidavo v obliki, ki je značilna za ta območja,

neporasle in vidno izpostavljene grebene varovati pred posegi,

proces opuščanja in zaraščanja visokogorskih pašnikov mora biti usklajen z interesi družbe za ohranitev podobe kulturne krajine,

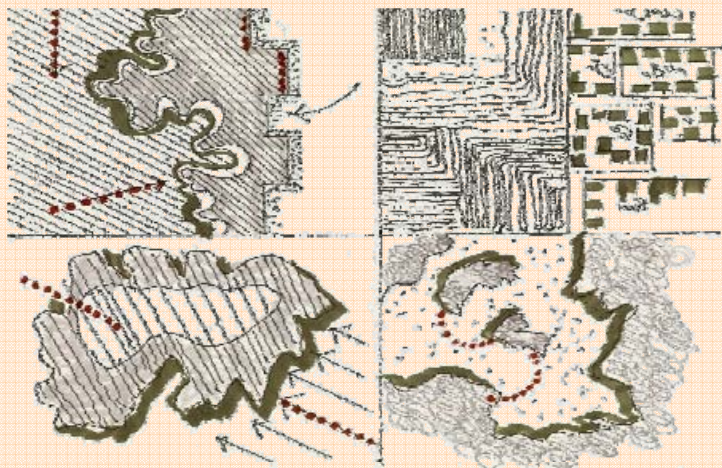
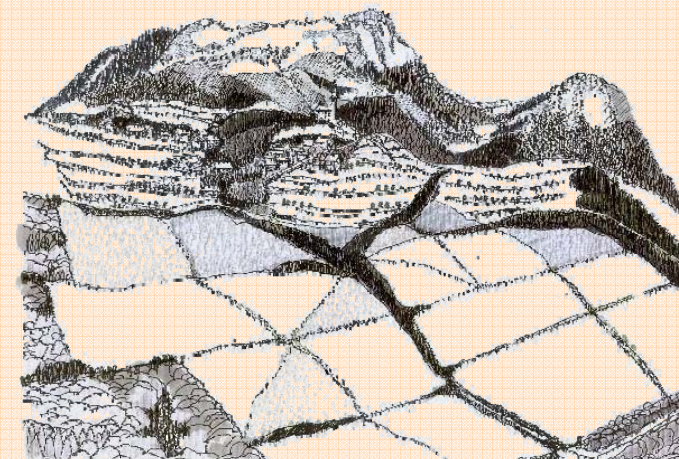
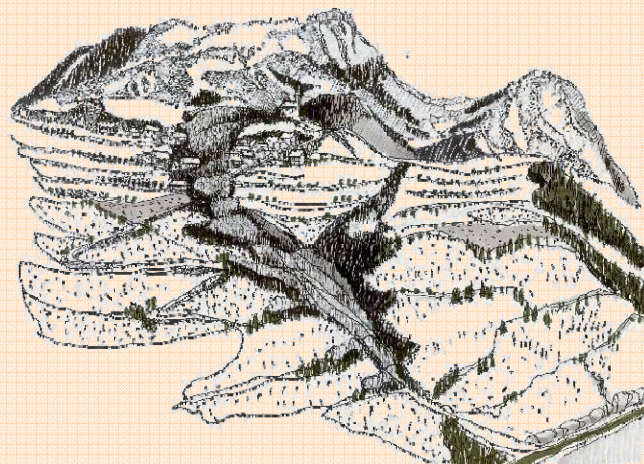

usmerjati kmetijsko proizvodnjo na način, da se ohranja strukturiranost krajine oz. da se ustvarja nova vidno privlačna krajina ob hkratnem varovanju naravnih prvin,

Skica: A. Drašler

na obrobju ravnin in na gričevnatih rahlo vzdignjenih območjih ohranjati drobno členjenost krajine tako z vidika različnih prostorskih prvin kot drobne parcelne strukturiranosti,

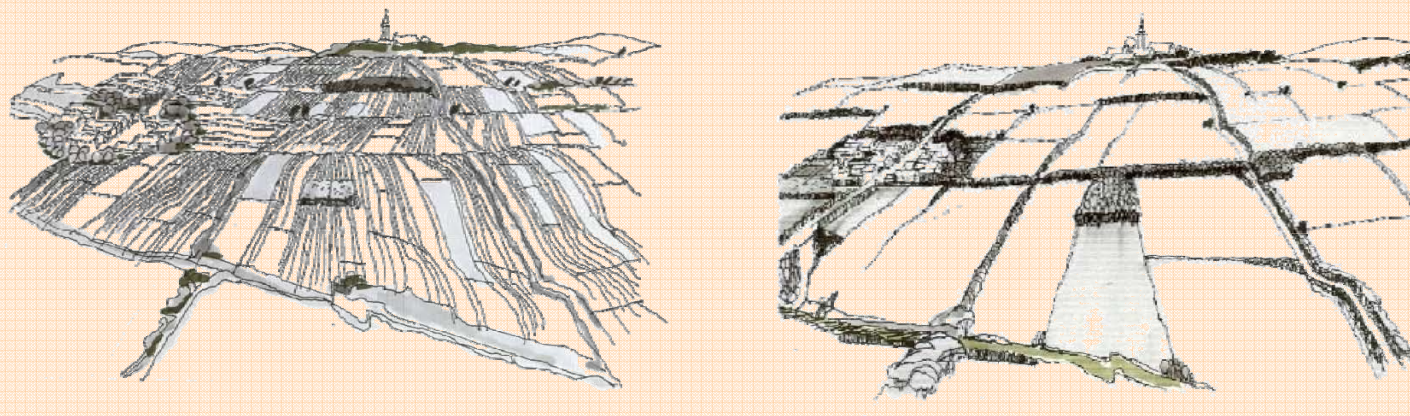

Skice: A. Drašler

njivski svet ravnin naj bo kar se da raznolik, njegova raba pa temeljiti na upoštevanju funkcionalnih, oblikovnih in ekoloških načel in varovanju kulturne krajine,

kmetijska raba naj se ohranja v obstoječem obsegu povsod tam, kjer je ekonomsko upravičeno in potrebno z vidika celovitega ohranjanja krajine,

meliorirane kmetijske površine urediti na način, da se dodajo nove naravne prvine, da se vodotoki povrnejo v kar se da naravno stanje in se vzpostavi nova kulturna krajina, ki bo funkcionalno učinkovita, ekološko sprejemljiva in vidno privlačna, preprečiti kmetijsko preurejanje prostora, ki bi izničilo krajinski značaj, tehnološka prilagoditev kmetijskih zemljišč in sprememba parcelacije naj upošteva tradicionalne vzorce, pri izboljšavi kmetijskih zemljišč je treba ohranjati krajinske in ekološke prvine sedanje kulturne krajine, kot so skupine drevja, obvodna vegetacija, posamezni obvodni biotopi in zamočvirjeni predeli, pa tudi vrtače in ostale kraške mikroreliefne oblike,

Skici: A. Drašler

zaradi intenzifikacije pridelave je smiselno preurejati le kmetijska zemljišča na najkakovostnejših in odcednih tleh, že meliorirane kmetijske površine pa krajinsko strukturirati z ohranjanjem naravne zarasti ali sajenjem živic oz. skupin drevja.

Poselitev

preprečevati zlivanje vasi v dolinah, nova poselitev naj upošteva krajinske značilnosti prostora ter tipiko poselitve,

poselitev naj se širi v skladu z naravnimi danostmi in naravnimi viri ter naravnimi in kulturnimi vrednotami (ne na najkvalitetnejša kmetijska zemljišča, v obvodni prostor, naravno ohranjen prostor, itd.),

nadzorovati je treba pozidavo vidno izpostavljenih območij, pri gradnji objektov pa upoštevati merilo prostora ter tipiko grajenih objektov, novogradnje je treba usmerjati v okvire obstoječih naselij ter preprečevati razpršeno gradnjo povsod tam, kjer to ni tradicionalna oblika poselitve,

opredeliti območja, kjer naj bi se skušalo ohranjati tradicionalno poselitev v celkih in obdelavo zemljišč, obenem zagotoviti ohranjanje notranje strukture celkov: prostorskega položaja objektov, njihove arhitekturne tipike, prostorske razporeditve kmetijskih površin, sadovnjakov in hišnih dreves

Vode

pri posegih v vodotoke v čim večji meri ohraniti prvobitnost prostora in njihovo morfologijo, v vodni in obvodni svet naj se posega le izjemoma, kadar je to potrebno zaradi izboljšanja zatečenega stanja, oz. zaradi varstva pozidanih območij pred poplavami, ohranjati prehodnost naravnih koridorjev, predvsem dolin in poplavnih območij, preprečiti posege v poplavna območja in naravno dinamiko kraških voda

Rekreacija in turizem

pri načrtovanju novih ali razširitvah obstoječih dejavnosti za rekreacijo in turizem je treba upoštevati naravne značilnosti prostora, predvsem relief, vodovje in rastje, pa tudi obstoječo obremenjenost okolja,

Razvrednotena območja

evidentirati in sanirati razvrednotena območja, predvsem odlagališča odpadkov, kamnolome, gramoznice, pa tudi regulacije vodotokov, goloseke, gozdne prometnice, smučišča